

Τίτελέ φοί κε Ρῶλι uu Korēnti pikó n wói

Λελεε ρίτελέ ντί κέμεε ή we

Korēnti ye ppe Kiresi ketē kέμεε kuyu píima le. Nsoipuri mee kei n finu hn kumúhế má. Pikireki ne Róm pikó ne ketuηeleeme pikó inyóhnhse yee ppe kei we. Ρῶλι yee Uléécaá icápine yee Korēnti-i ή we karií (UPM 18:1-18). Ρῶλι uu kei tone yare aηmē até kumúhế, uu tíyese mpuri sane pikó api Uléécaá icápine loni. Efeesi kuyu-i ke Ρῶλι uu n tóne ai nάηai kuu yé ρίτελέ ντί n wói (16:8).

Lē nnya kuu ri n wói ye nní: Kulowee keyo pikó kuú ne kō te Uléécaá icápine ye kériine, pisei pin Kirisi pitume tési. Te pitele ne mēfine kópe ye icápine kέμεε lonle (1:11). Melírū, Uléécaá icápine pikó ppe Korēnti-i ή we ye ρίτελέ u papale pin isímé u písei.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinelē ye nní:

1. **Anó** kuu isímé kapi u m písei kecáá m ppe (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mee nkpéē, ái peppe n tin-yóó. Yeesu Kirisi pitume ye pinnéí Uléécaá pikeikó le (1:10-4:21) Mefine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. **Menóoyó** piicóη mpehē mpehē kecáá (7-15): Pisóhnhne ne ritáne pitone (7) Inyékií ne inyóhnhsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icápine kέμεε mewee ne Upíima kupéneco iluke (11:2-34) Nfáasone ihēe ne lē kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpó kέμεε meyise (15)
3. Lē ke Ρῶλι uu piwai ή la ne iyáhaa kuú ne ρίτελέ ντί tenese (16).

Iyáhaa

¹ Nē Ρῶλι ke Uléécaá uu umela kέμεε m pansese Kirisi Yeesu utume ne unécō Sōsiteeni, ² tōw Uléécaá icápine

pikó pɛɛ Korēnti-i ní we rítelé ntí wólú. Tò pɛ nnéi kɛ Uléécáa uu n lése uu iyaa yekei uu pi nɛ Kirisi Yeesu péne uu pi pansese upikó yáasi. Tò kò pɛ nnéi pɛɛ m̀pá yeipò ní we, pin kesé Upríima Yeesu Kirisi rinyiri sélei yáasi. Yeesu Kirisi ye Piupiima lɛ. Uyɛɛ kò t́ Upiima. ³ Urósáa Uléécáa nɛ Upríima Yeesu Kirisi piké ípɛéléé nó nyíse api kò nkínɛnɛ nó hɛ!

Lisɔnɛ kɛ usoi uu ye Kirisi kémɛɛ n yé

⁴ M̀pá píyɛi kam ye ń nnya Uléécáa pɔnɛse rɛ u nó nɛ Kirisi Yeesu kupénɛɔ kémɛɛ ípɛéléé nó nyíse nnya. ⁵ U nó nɛ Kirisi kupénɛɔ kémɛɛ mesɔhɔ nnéi nó hɛlɛ ani panse linnéi kémɛɛ pimámá, aí nɛ t́su nsímé piyóó nɛ menyuwe kémɛé. ⁶ Kirisi kecáá nsímé kari nó rin-yóó ye nókenémɛɛ iníhí wale ísɔnɛ. ⁷ Lɛ nnya, nó mpí nóɔ nní m ḿ tɛ Urópríima Yeesu Kirisi yé keyáa umɛcɛɛ lɛse uu nyíse, nfáasɔnɛ lihɛɛhɛ líka aí nó párílɛ. ⁸ Uléécáa uyɛ yé nó m múlɛ nɔn nɛ nyɛnu, aí ha nɛ keyáa tɔrɔɔ tulu rɛ ápi kapɛ nókenécáá ncaai nka yé keyáa kɛ kɛ Upríima Yeesu Kirisi uu n śnti. ⁹ Uléécáa uyɛɛ nó n sée rɛ nó nɛ Ukepipi, Urópríima Yeesu Kirisi nòké ripɛnɛ ye aseɛ ute lɛ.

Mekóólɛntɛnɛ mɛɛ Kirisi pikó keɔpɛ ní we

¹⁰ Pimáɛɔ, nɛ Urópríima Yeesu Kirisi rinyiri nɛ nó pise rɛ ani ísɔnɛ n kómɛinɛ, nɔn kò nsímé nse símisi. Mekóólɛntɛnɛ ámɛ kapɛ nókenécɔpɛ n we, amá ani kesé lise nɛ n náási nɔn kò kemúné kɛse má. ¹¹ Pinémáɛɔ, Kulowee keyɔ pikó ye né símisi rɛ íkɛɛnɛ ye nókenécɔpɛ wele. ¹² Liaseɛ rɛ pisoi pinyinɛ ye nókenécɔpɛ we, api ye maa rɛ Pɔli kɛ pɛ api t́kilɛ, picɔ rɛ Apoloosi kɛ pɛ api t́kilɛ, picɔ api kò rɛ Piyɛɛ kɛ pɛ api t́kilɛ. Picɔ pòɔ kò rɛ Kirisi kɛ pɛ api t́kilɛ! ¹³ Kirisi ye kériinɛlɛnléé? Yare Pɔli

kapi nǎ nnya kunapéékǎó kecáá kpu néε Pǎoli rinyiri kapi ne míni nó wóle?

¹⁴ Ne Uléécaá pǎwnese kám Kirisipuusi ne Kayusi memáá nó úka ucǎ míni n wóle nnya. ¹⁵ Lǎ nnya, úka úu yé fe uké re rinényiri kapi ne míni nó wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kǎ Sitefanaasi keyǎ pikó míni wole, amá am pakare re ne kǎ unyine ucǎ piwóle rikpá. ¹⁷ Kirisi úu né tumme re ké pisoni míni wole, u né tummele re ké Nsímé Kεcire riyóó. Ái kesoiipi mesímésǎhǎ kam ne n yóólǎ. Insa lǎ, Kirisi nkǎ kuu kunapéékǎó kecáá n kpu ín líka yoriye.

Yeesu Kirisi yeε Uléécaá nnaε ne umewéésesǎhǎ

¹⁸ Kirisi nkǎ kunapéékǎó kecáá nsímé ye pεpεε ncée m pǎ kémεε nnirisimé le. Tó mpí riyu ke Uléécaá uu n lo ye nyáni re Uléécaá nnaε ye mu. ¹⁹ Uléécaá Nsímé ye maa re:

Né mpí pεε m músu re pi mewéésesǎhǎ má mewéésesǎhǎ caai,
am mpí pεε m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwo.

²⁰ Lǎ nnya, pεpεε mewéésesǎhǎ m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké pisiményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kǎ nké. Uléécaá ye nyísele re lǎ kapi ye ketē kecáá n sée re mewéésesǎhǎ ye nnirisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simewéésesǎhǎ cire fe síké Uléécaá céri kei kuu umewéésesǎhǎ n lése uu nyíse. Lǎ nnya ke Uléécaá uu re u yé pεpεε ne nsímé mmú mee nní n we yare nnirisimé kεfa n tene riyu lo. ²² Pisui fi re pinsá mewaisaεa n yǎ, ápi yé ηmurei. Pikireki pǎwn mewéésesǎhǎ wéési kelene. ²³ Amá Kirisi yeε kunapéékǎó kecáá n kpu nkǎ ke tǎo símisi. Nsímé mmǎ nη Pisui fi kémεε kuηmurei we re piké ne kεfa n tene, n kǎ mpuri sane pikó kémεε nnirisimé le. ²⁴ Amá Kirisi yeε Pisui fi ne Pikireki pǎ ke Uléécaá uu n wée kéméé Uléécaá nnaε

ne Uléēcaa mewéēsēsōhō. ²⁵ Lelēe ní we yare Uléēcaa nnirisimé ye sisoipipi mewéēsēsōhō likó fele. Kei ke Uléēcaa uu ye n wa yare unárei ye sisoipipi rikōhō likó fele.

²⁶ Ani ripaí, pimárecō, ani yénu isoi iyē kéméé kaní pēe ní we Uléēcaa uú ne nó wéē. Pē kani n nyáni re pi mewéēsēsōhō má ne pináŋe-naŋe ne pýukōó ápi nókenécōpe kulúi we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te liníríkó ke Uléēcaa uu ye kpísi uú ne lē ke sisoipipi asi n kpíílē te mewéēsēsōhō likó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te lináreikó ke Uléēcaa uu ye kpísi uú ne pēpēe m músu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lelēe ái sisoipipi inipee-i ríyū m má née lē kapi n lómiise née lelēe ái líka n tulaalē ke Uléēcaa uu ye ne lelēe ye siinipee n yi riffíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umecire riñtáase nnya. ³⁰ Amá Uléēcaa ye nń wéēle uu nó kpísi uú ne Kirisi Yeesu nó péne. Uyēe merówéēsēsōhō mee Uléēcaa-i n léeri. Uyēe tíyesele kari Uléēcaa inipee-i aseí pite. Uyē nnya ke Uléēcaa uu ró pansese upikó, uu akópe kémēe ró lese. ³¹ Ai pēe nképēni wai yare kai Nléēcaasimé ritelē-i n wólaalē te:
Úye un n la uké umecire ritaáse, uké lē ke Upíima uu n wa nnya umecire ritaáse.

2

Pōoli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékóó kecáá karií

¹ Pimárecō, kam nókenémēe n hápō am Uléēcaa nsímé aseí nyēe m pékaalē nó símisi, ái mesíményuwe píima menyine née awéēsēsōhō papē-papē anyine kam ne nó símisi. ² Ne pēe kenéfa-i wale re ám kape Yeesu Kirisi memáá linyine lico nókenémēe yé, aí ne tósu Yeesu Kirisi kapi kunapéékóó kecáá ní karií. ³ Menárei kam nókenémēe hápō, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴ Ái

menésíményuwe mee anélēmpi née mmē kam n yóólē kēmee pikei wai. Amá Uléécā Nfaasōne nnaŋe mee nó nyíse re mmē kam n yóólē ye aseí le. ⁵ Ái we re nónnéfatenē nké sisoipipi mewéesesōhō kēmee n leeri, amá li pēé we yare nké Uléécā nnaŋe kēmee n leeri.

Uléécā mewéesesōhō

⁶ Amá mewéesesōhō ke née kō pēpēe nfatenē kēmee m pi céési. Ái sisoipipi née nfāani ketē nké mekó née ketē nké kecáá piyōōpi ipāa yeē keyáa n tenene mekó. ⁷ Uléécā mewéesesōhō ke née pīsoi céési. Mēkemee ye címúle, men kō pékaalē. Uléécā uké kelene ketē ne keyóme n wa, u pēe yekeile re mekecáá kai yé ne ritiki arí ne umeyōōpi yenu. ⁸ Ketē nké kecáá uyōōpi úka úu mewéesesōhō mē ceri. Pin pēe me n ceri, ápi yé pēe Upíima yeē meyōōpi n te kunapréékō kecáá kari. ⁹ Limēcō kai Nléécāsimé ritelē-i wólaalē te:

Lē ke úka úu píkai n yēnaalē née ke úka úu píkai n kómaalē.

Lē ke úka úu píkai m múnjaalē te li we.

Lē nnéi ke Uléécā uu wa uú ne pēpēe u n la m mé.

¹⁰ Uléécā ye ne Nfāasōne ritikile uú ne tó li nyíse. Mēsei ke Nfāasōne nn ye mpa yo perei, ticuruu aí ne Uléécā simúnjé seē keméē-pō m pékaalē péne. ¹¹ Usoi úye yeē yé fe uu leleē usoicō kefa-i n we ceru? Insá uricuruu. Limēcō ke úka úu yé fe uké Uléécā likó céri, insá Unfaasōne mecire.

¹² Ái kō nképēni re ketē kecáá kemúnjé kai tó he. Amá Uléécā yeē ípēelēe ró nyíse uu Unfaasōne ró he tóké ye ne ulikó céri. ¹³ Ái sisoipipi mewéesesōhō kari ye ne linsímé símisi. Amá lē ke Nfāasōne nn tó n céesi kari ye ne linsímé símisi. Pēpēe Nfāasōne m má kari pēe lē Nfāasōne likó céési.

¹⁴ Amá usoi nkó yee úu Uléécāa Nfaasōne m má úu yé fe uké Nfáasōne likó kó. Li ye u n we yare nnírísímé ye mu. Kai nní re uyee Nfáasōne m má ḡmane yee yé fe uu liasei kom nnya, uyee úu Uléécāa nfaa m má úu yé fe uké liasei kō. ¹⁵ Usoi nkó yee Nfáasōne m má yee yé fe uu m̀pá yo ceru uu kóólēne úka úu yé nnyine yē uké u maa. ¹⁶ Li Uléécāa ritelé-i wólaalē te:
Wóo Upíima kemúné nyu?
Wóo yé fe uu mesōho u kpá? Amá Kirisi kemúné ne t́ó kekó ye kese le.

3

Uléécāa pikeikó kecáá nsímé

¹ Pimárecō, aseí kecáá ám fe ké ne nó símisi yare písoi p̄ee Uléécāa Nfaasōne m má. Ne ne nó símisile yare písoi p̄ee pikemúné cire ne n sōne, yare písoi p̄ee kō ne Kirisi pitiki kémee riwá n tiselē. ² Mmē kam nní nó n símisi ye we yare m̄epe kapi ye kewá fenfēí n nyense, ái iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahane iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nkpéni-me ricurru, áni kahane ikuluke n tu. ³ Li we re ái Uléécāa Nfaasōne mee nó séni. Ke kufatoi aku nní nókenécōpe ní we, áni kō kóm̄eine, ái li lē nyíselenle re nō rinárei málee? Ái li lē nyíselenle re ái Uléécāa Nfaasōne mee nó séni? ⁴ Ucō yee un m maa re: Pōli ke nēe t́ikilē, ucō uu re: Apoloosi ke nēe t́ikilē.

⁵ Wóo mpíi Apoloosi? Wóo mpíi Pōli? Nénte tō ntónéi Uléécāa pikeikó kpárá le, kaí ne rintíki aní ne Yeesu kēfa tene. M̀pá úye ye upikei ke Upíima uu u m̀ pa waile. ⁶ Nēe kuléé t́amesi, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Uléécāa yee ku peise. ⁷ Lē nnya, ái uyee n t́amesi yee linyine wa nēe uyee míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Uléécāa yee ku m peise yee m̀pá yo wa. ⁸ Uyee n t́amesi ne uyee

míni n yákasi ye sále. Ḿpá úye ye pikēcəpə sóntile uké lē kuu upikēi n wa ihéé yósí. ⁹ Uléécaā ke tóo ne kesé keisi. Nǒ ye nkpéni wa yare ukecare née ukulee kuu m móm.

¹⁰ Uléécaā ye ne kefa né fénnēle uu tíyese arí n we yare umóme səhəo yee rikúí n yekei, ucə uú weri uu rikēcáá móm. Lē nnya, li pise re ḿpá úye uké n nyu re íye kuu rikēcáá móm. ¹¹ Li we re rikúí ye piyekei máálenle. Tetəe Yeesu Kirisi. Úka úu fene uké rimemáá riféé rinyine rico yekei. ¹² Úye un wura née nwóóweni née apare néíkóó née ana née ahóoyui née ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m mǒ, ¹³ li keyáa sóntile liké ḿpá úye pikēi lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa kē ketúné n wele, Uléécaā uu pəe ḿpá úye likeikei nkemee waipə aí ne nyíse re li nyarí née aí nyarí. ¹⁴ Úye likeikei linsá nna mmē kémee n tore, liute yé ihéé yósí. ¹⁵ Amá úye líkó lin n tore, uyē ye loó. Uléécaā yé uriyu lə, amá li pəé wele yare nna kecəpə ke liute uu lompo uu lééri.

¹⁶ Áni nyu re nǒ Uléécaā keyə le, Unfaasəne nn nókenéméé wee? ¹⁷ Úye un ke n fori, Uléécaā yé kǒ liute fori. Li we re Uléécaā kekó ye ke. Nǒo nní lē ukeyə kē.

¹⁸ Nǒ úka úu kapə umecire kiraase. Nǒ úye un m músu re u ketē nké kecáá sisoipipi mewéesesəhəo má, liute uké pansə yare uníri uu pəé ne meyíkíyiki wai uyee mewéesesəhəo m má. ¹⁹ Lē ke sisoipipi asi ye n sée re mewéesesəhəo ye Uléécaā kémee nnírísímé le. Lē nnya kai Nléécaasímé ritelé kémee wólaalē te:

Mewéesesəhəo pikó cire meɲmumpisəhəo ke Uléécaā uu ye ne pi tí. ²⁰ Ai kǒ kpá re:

Upíima ye mewéesesəhəo pikó simúné nyule,

un kǒ nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kapə ucə ne n tálē un ne umecire taáselē. Li we re nǒo ḿpá yo te. ²² Liké Pəəli née Apoloosi née Piyee

née ketē nké nnéi kecáá likó née nfáa née nkpə née nfáani ketē nké likó née masí kepire likó, nóó mpá yo te. ²³ Kirisi ye nǎ te, Uléécaá pǎon Kirisi te.

4

Kirisi pitume

¹ Lē nnya, li pise re pisei piké tǎ Kirisi pitume n nyáni re tǎ upikeikó le. Uléécaá ye uasei nyee m pékaalē arónipe-i wale re tǎké pisei a cereise. ² Li meyíkíyiki pise re pin úye anipe-i linyine n wa, liute uké aseí m má. ³ Ái né cǎjǎ te nǎké ne né túhaane née nǎké pisei kémeé ne ketahai né tone. Tinécúruu ám kǎ nǎka ne menécíre túhaane. ⁴ Ám nnékópe nǎka kenémújé-i nyáni. Amá áí pree re lelee nyísélē te ne aseí ute le. Upíima ḡmane ye nnékó túhaane. ⁵ Lē nnya, áni kape úka kecáá nǎka m músu Uléécaá ituge kuu n yekei iké kelene tu. Ani Upíima mekame m mé. Un píyei n ka, u yé metéi kémee lē nnéi lee kuḡmaha-i m pékaalē pékele uu pisei simújé see pisifa-i ní we pérése. Kei ke mpá úye uu yé pree uipakare yǎsí.

⁶ Pimárecǎ, tǎ ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseí nó céési. Áni kape ye n náási nǎké wa líké lelee n wǎlaalē tifaau. Ái nyam te unyine uké ye rikókǎri nnya usoi kecáá rikpá uú ne ucǎ n ḡmélu. ⁷ Wóo pǎ símisi re pǎ ne picǎ fe? Pǎn yo m má, áí Uléécaá ye pǎ li hee? Kai nní Uléécaá ye pǎ pa, yo nnya kaa pree mepǎcíre taáselē yare áí unyine ye pǎ pa?

⁸ Li siwǎ nképéni lē nó tǎrile háí! Nǎ nképéni lē pimámá le! Nǎ nyu re nǎ iyǎopi lele áí ne tǎ. Nǎn pree mesei iyǎopi n tǎ, li yé pree ró n láárú re tǎ ne nnǎ yé i tone. ⁹ Li né we yare ketóne píré-pǎ ke Uléécaá uu tǎ pitume yekei. Tǎ we yare pē kapi ye ne n túhaane pin la piké kukpépi-i pi kǎ.

Ketē nké nnéí kecáá ne pilécaatume ne sisoipipi inipee-i kari yánaalē. ¹⁰ Tó ne nkpéni Kirisi nnya pansese piníri, nó ppe ukupéneco kéme panse pisohó! Tóo pinárei, nóo pináhe-nanhe. Nóo píyukó, úka úu tó waiselē! ¹¹ Nkú ne nnírē ye ró múílenle hái ne nkpéni ituhe nnyí-i. Litane-tane ye ko ró párilēle. Ipépi-i karí we, ári ko ketóne yíkíyiki má. ¹² Tó ημόόpúlenle tōn ne arónípe keisi. Pin tó lámisi, amá tōn tinóo sōne pikecáá símisi, pin tó wéékuselē tōn kahari. ¹³ Písoi pin kerócáá nkópe n símisi, tō ye pi n kpurukeele. Hái ne nkpéni ituhe nnyí-i písoi ye ró nyánile ketē nké kecáá yare ayúí pééi-pééi née yare likpárakó.

¹⁴ Ám nsímé mmú nó wólu re isei iké nó wa, amá ne nó wólu re ké icélaa nó pa yare sinépipi lala kecire. ¹⁵ Ḿpá non n ka non písoi m má ápi kúkeentene we, ppe Kirisi nsímé kémeé nó n nyólu, ái re písáa kulúí kani lē má. Née Nsímé Kecire ne ritiki aḿ ne wai Kirisi Yeesu kémeé nóunésáa. ¹⁶ Lē nnya kam nó ημόόpúselē te ani menéco n we. ¹⁷ Lē nnya kam kenépipi lala kecire Timotee nókenémeé tumpo. U aseí ne Upííma tikilenle. U yé nó léise lē kam inésoi kémeé ne Kirisi n sōne, ne lē kam ḿpá Uléecaa icápine íye-i n céési.

¹⁸ Nókenécōpe, pinyine ye músu re ám nókenémeé sōnepo, pin lē nnya rikókōri wai. ¹⁹ Amá Upííma un n la, né nfáani nókenémeé hapo ké ppe yé te peppe nní rikókōri n wai ye méwoo símisile née pi h́nanhe nnyine mále. ²⁰ Uléecaa iyōopi íi nnóosimé likó linyine, amá h́nanhe pinyíse ye pi! ²¹ Yo kani wée? Ké nséí ne nó lēepo née ké h́la ne hapo liké tó ne nnó kecōpe n láárú?

5

Isoi kpárá yee Kirisi pikó-i ní we nsímé

¹ Pi m̀pá yei símaankēe re pisoī ye nókēnécōpe isoi k̀párá wailē. Háī isoi k̀párá iyē icō íí pēpēe ápi Uléécaā n wuru kēmeē we. Pi símaankēe re nókēnécōpe, unyine ye ne usáa unōsi sóile. ² Nōn kō pēé ne we nōn nómēnécíre fuuselē, áī nk̀páni nó we re nōké nk̀pō tone nōké mewai mē ute nókēnécōpe lese! ³ M̀pá ke nḗ am nókēnékúrí n we, ne pēe kenémújé nnéí ne nókēnékúrí welē. Lē nnya, nḗ ne uyēe isoi k̀párá iyē n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nókēnékúrí kei welē. ⁴ Ani Upíima Yeesu rinyiri ne n cápinelē ké kenémújé kēmeē nókēnékúrí n we. Ani Urópíima Yeesu nnaŋe kēmeē ⁵ liute uyē Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Uléécaā uké pēe fe uké keyáa kē ke Upíima Yeesu uú ne pisoī n túhaanene uriyu lō.

⁶ Ái lisōne linyine kaní ne nní nómēnécíre taáselē. Áni nyu re nk̀pónótō pite fíí pēe ye pikpée nnéíe nyépukusee? ⁷ Mewai kópe ye we yare nk̀pónótō pite. Lē nnya, ani nókēnécōpe me lese, ani pēé n we yare pikpée fale pēe ápi nk̀pónótō pite m má. Lē ticurru kani nní piwée máálē. Pi Kirisi kpule yare irósáŋ kari ye ne nk̀pō melóó anyá n li. ⁸ Lē nnya, tóké anyá nyē li nk̀pónótō pite kpure ne íkiraase ne rikpákárá ári kape n we. Amá tóké anyá nyē li ne akpónó nyee áa pite m má, ne kefa kesē ne aseí.

⁹ Ne rítelé fói tē kam nó n wói kam ne ntí rinkpá kēmeē nó símisi re nó ne isoi k̀párá pikó áni kape líka kēmeē m pēnelē. ¹⁰ Lē kam nní nó n símisi, áī pisoī k̀párá mesame ketē kecáa née nwóónaapí pikó née piyaaluke née pēpēe piléé n nyóonse nsímé kam símisi. In pēe lē, ketē nké kecáa kani pēé lelune. ¹¹ Ne lalē ké nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kō pēe isoi k̀párá wai, un nwóónaapí má née un piléé nyóonse, née un pisoī lámaankēe née un útapome née uyaa, áni kape líka kēmeē m pēnelē, áni kape ye ricurru iluke ne liute ripéne. ¹² Inéyo ne ketahai pikó

nkó. Pēpē Yeesu n tíkílē kaí nē sá rē nóké nē túhaanē.
¹³ Uléecaa yē pitahaikó túhaanēnē. Li Nléecaasimé
 ritelé-i wólaalē tē: Ani usoi kpááree nókēncōpē lese.

6

Kirisi pikó mecōpēcire sitahai piséleine nsímé

¹ Picé pin unyine nē uucō kecōpē n we, yo nnya káni yē Uléecaa pikó kēmēe túhaanē, ani yē pēé ha pēpē ápi Uléecaa n wuru kēmēe túhaanē? ² Áni nyu rē Uléecaa pikó pēe masí sisoipipi nnéi túhaanēnē? In nkpéni rē nō ké Uléecaa uu kpísine rē ani nē sisoipipi nnéi túhaanē ní, íyē kai wa káni yē pēe fe nóké sisímé sínsápi túhaanē? ³ Áni nyu rē tōo masí nē piléecaatumēe túhaanēnē? Yo yēe pēe nkpéni ketē nké kecáá sisímépi? ⁴ Yo nnya ké picé ápi yē pin unyine nē uucō kecōpē n we, ani yē pēé ha pē ké úka úu Yeesu pikó kecōpē n kēéni kēmēe túhaanē? ⁵ Nē nní símisilē rē liké isei nó wa. Yare úka úu nókēncōpē mēwéesēsōhō má un yé fe uu nsímé pimárecō kecōpē kēnēe? ⁶ Lē nnya, li pēe pise rē Yeesu ukó nē uucō piké sitahai n séleine? Ai kō pēe rē pēpē ápi Kirisi n tíkílē kēmēe kapi yé pitúhaanē haa?

⁷ Nōn nómēncōpēcire sitahai n séleine, li nyísele rē nō loole hái. Yo nnya káni yē n kahari unyine uké mese menípe nō li? Yo nnya káni yē tíyē nólínēnyine liké mese unyine-i riséé? ⁸ Nō hmaa, nōo meníhē pinípeeluke má, nōo kō nókēnémēe nōpinécō cire, Yeesu pikó likó sééselē! ⁹ Áni nyu rē piwaikópekōó ápi Uléecaa iyōopi yēnunēe? Akpéri áa we, pēpē isoikpárá n wai nē pēpē piléé n nyōnse nē pitisi nē pinósi pēe méwoo méwoo n wélaanēntēnē nē pitisi pēe nē pipicō n sói ¹⁰ nē piyaa nē pēpē nwóónaapí m má nē pítapome nē pēpē picō n lámaankee nē piyaaluke úka mpuri úu Uléecaa iyōopi

ye nune. ¹¹ Isoi iyē kēmeē ke nōmenēyá amé pēé we. Amá Uléécaā ye nkpēni nōanékōpe hēerele uu t́yese ani pansē upikó. Uu t́yese Nfáasōne nn Upíma Yeesu Kirisi rinyiri kēmeē nō pansese aseī pite uinipee-i.

Íye ke Yeesu ukó uu yé uipiḡe ne Upíma ríyu waise?

¹² Pinyine yee maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé ŕpá yo wa, amá áī ŕpá yo yee yé né yóriye. Né fe am te: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé ŕpá yo wa, amá ám ḡmureine linyine liké ilási né tónse. ¹³ Nō ye kō maa re: Kefa nnya ke iluke íí we. Iluke nnya ke kefa pōō kō we. Amá Uléécaā yé keyáa lē nnéi kētō waise. Amá usoi ipiḡe íi iwásánkaí nnya we. Upíma nnya ke isoipiḡe íí we, Upíma pōōn kō isoipiḡe nnya we. ¹⁴ Uléécaā yee pikpōkpō kēmeē Upíma n yukuse ye kō ne unnaḡe pikpōkpō kēmeē t́ō yukusene.

¹⁵ Áni nyu re nōinépiḡe ye Kirisi ipiḡe ilese inyine lee? Né fe am pree Kirisi ipiḡe ne unósi wásánkaí ikó péneē? Aai yé lē wa! ¹⁶ Áni nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyē ne wale ipiḡe iséé? Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te piketé ye ripéne api pansē ipiḡe ise. ¹⁷ Amá úye ne Upíma pin timpéne, u ne uyē api Nfáasōne nse m pénelē.

¹⁸ Lē nnya, ani iwásánkaí meyíkíyiki n wuru. Mewai kōpe tōrōō mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipiḡe rikō. Amá úye un iwásánkaí n wai uipiḡe cire kuu nkōpe wai. ¹⁹ Áni nyu re nōinépiḡe yee Nfáasōne ke Uléécaā uu nō n he nn nōkenémeē we keyōō? Áni nōmenécire te. ²⁰ Uléécaā ye nnéi píima nōkenécáá hēelele uú ne nō lolu re uké nō n te. Lē nnya, ani nōinépiḡe kpísi aní ne ríyu u waise.

7

Pisōōnne kecáá nsímé

¹ Τὸκὲ nkpēni nsímé mmē kani né ní wói n̄n né písei ripaí nké! Li nyaám te utisi úu kape unósi kpísi. ² Μῦπά ne lē, iwásánkaí mewai nnya, li kutōsi we re mῦπά utisi úye uké uunōsi cire m má, mῦπά unósi úye uké uula cire m má. ³ Li nyaám te utisi uké ye lē kai m pise unósi wa, unósi pōō kō limecō ula wai. ⁴ Αἰ unósi yee uipiḡe te, ula yee i te. Limecō, ái utisi yee uipiḡe te, unósi yee i te. Αἰ unósi yee umecire te, ula yee u te. Limecō, ái utisi yee umecire te, unósi yee kō uyē te. ⁵ Ὑκα úu kape ye umecire ne ucō yē. Amá in te nō lalē nōké ne piyómeyáhaa kutu ricō kani yé fe ani kómēine aní ne lē wai. Αἰ kape ye kō náḡai nōké ne piyéntine m pele re Setani úu kape nó peikee nōké nómēécire pimúlú pōone nnya.

⁶ Lē kam nní nó m ma ái isé kam nó pālē, amá ncée kam nó nyíse. ⁷ Ne peé la re pisoι nnéi piké menécō n we. Amá mῦπά úye ne ulikó ye ni ke Uléeca u rō ní he. Ὑκα ne ucō ihēe íi pénelē. ⁸ Ne nkpēni la ké pepee ápi kahane n sōō ne pitisi peē ápi kahane pinósi n kpísi ne pikúmannōsi símisi re li nyaám te piké menécō ritáne n tū. ⁹ Amá pinsá pimecire pimúlú n fene, pinósi piké sōōnkee, pitisi api pinósi kpíkēsi. Li kutōsi we unósi uké ula sōō néē utisi uké unósi kpísi ne kapi yé ne nnáápi m pansente.

¹⁰ Pepee pila ne pinósi m má kam isé nnyí pālē. Αἰ kenéméé kii léeri, Upíima yee maa re unósi úu kape piyale yisi. ¹¹ In te u piyale piyise máálenle, uké ritáne tone úu kape sōō. Unsá ritáne n tonene, u ne ula piké pikecōpe nsímé nyōōnse, utisi páa kape kō unósi lakase. ¹² Αἰ nkpēni Upíima yee ma, amá néē pisoι tōrō picō mpí símisi re Yeesu ukó un unósi m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, unósi uyē un n ḡmurei re u ne ula yé tone, úu kape u lakase. ¹³ Limecō, unósi yee Kirisi n tíkilē un ula m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, ula uyē un n ḡmurei re u ne

unósi yé tone, unósi úu kape u yisi. ¹⁴ Li we re unósi uyē nnya, Ulééca yé ula yee úu Kirisi ne kefa n tenelē kecáá m paílē. Limēcɔ kuu yé kɔ ula nnya unósi nkó yee úu ne Kirisi kefa n tenelē kecáá m paílē. Insá lē, nósinepipi ási yé ppe Ulééca sikó. Si kɔ ppe nképéni usikó le. ¹⁵ In ula née unósi yee úu Kirisi ne kefa n tenelē yee uricuruu la uké tómpɔ, u yé fe uu tómpɔ. Úka úu ppe ucɔ mekó-i we. Ulééca yé nó sée re nóké picɔ ne nkíññiye-i n we. ¹⁶ Íye ke pɔ unósi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé ne ceri re áa yé fe póké upóla riyu lɔ? Limēcɔ, íye ke pɔ utisi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé céri re áa yé fe póké upónósi riyu lɔ?

Usoi un íye n we, líké ne u n sá

¹⁷ Ulééca yee ppe méwee menyine kème nó yekeilenle non mekemeé we úu ne nó séi re ani u ritiki. Ani lē n we, Lē kam Ulééca icápine nnéi kème isé pálē. ¹⁸ Úye un péé n kélé Ulééca uú ne u séi re uké u ritiki, liute uké mésunu ukéké. Úye unsá péé n kélé uké kelene u sée, liute úu kape n náasi uké riké. ¹⁹ Píké née pikéciré ápi linyine, Ulééca isé kai pise re usoi uké ritiki. ²⁰ Ḿpá úye uké n we yare kuú ppe ní we Ulééca uú ne u séi. ²¹ Pɔn ppe ulási kuú ne pɔ sée, ái kape pɔ n cónlē. Amá in te pɔ fe aa ikeme mepócíre lese, a riñmóópú. ²² Lelee re usoi un ulási ke Upíima uú ne u sée, u nképéni u ne uyē kupéncɔ kème wale usoi nkó yee umecire n te. Limēcɔ, usoi nkó yee ppe umecire n te uú ne u séi ye pansela nképéni Kirisi ulasi. ²³ Ulééca yee nnéi píima nókenécáá hēlelele uú ne nó n te. Lē nnya, áni kape ñmurei nóké pisoilasi tone. ²⁴ Pimárecɔ, ḿpá úye uké Ulééca keyu-i n we yare kuú ppe ní we Ulééca uú ne u séi.

Pítáne kecáá nsímé

²⁵ In pitáne kecáá nkó, Upíima úu nka né pise re ké nó símisi. Kuú ne kefa né n fénne uu waise re ké aseí ute nnya kań la ké kenémújé cire nkó nó símisi.

²⁶ Lẽ kam m músu re li nyań yee re kumújé pape-pape nkú-i kari nní n we nnya, li kutōsi we re usoi uké ritáne n tũ. ²⁷ In te pō unōsi pikpíkē masile, kape re pōké u lakase, amá in te áa kahanē unōsi n kpísi, kape nkpáni n náasi pōké kpísi. ²⁸ Ḿpá ne lẽ, pōn kō unōsi n kpísi, áa akópe áka wa. Ukpére un kō ula n sód, úu akópe áka wa. Amá pitisi pee pinósi n kpíkēsine ne pinósi pee pila n sōonkeene yé kam api piisoi kémee m̀p̄ole kom. Nẽ ne p̄é la re ké likemeē nó lese.

²⁹ Lẽ kam n la ké m̄ maa, pimárecō, yee re ituje kai n tise íi nkpéni piye. Lẽ nnya kaí ne neni n kpísi, li pise re pep̄ee pinósi m má piké n we yare ápi pinósi má. ³⁰ Pep̄ee n t̄eni piké n we yare ápi t̄eni. Pep̄ee mp̄ōonare-i n we piké n we yare ápi mp̄ōonare-i we. Pep̄ee n léeri pin curii piké n we yare ápi líka má. ³¹ Pep̄ee ket̄ē nté likó ne pipik̄ei n wai ápi kape likecáá pikemújé n wailẽ. Li we re ket̄ē nké áke n̄an̄aine keké kelene t̄osi.

³² Ám la re nōké linyine nfasimé n wai. Upíima likó nfasimé ke utáne uu ye n wai. Lẽ kuu yé n wa liké ne Upíima n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unósikó p̄ó ne ye ket̄ē nké likó nfasimé n waile. Lẽ kuu yé n wa liké ne unōsi n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu p̄ee mmé ne mmé n we. Limecō, unōsi tane née ukpére nkó yee úu utisi n nyu ye Upíima likó nfasimé waile. U ye n wéésile uké lelee yé Upíima n larisi wa. U ye uipiye ne ukemújé kpísile uu waise Uléécaá likó. Amá uyee ula m má yèè ket̄ē nté likó nfasimé n waile. Lẽ kuu yé n wa liké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnésone kań la nnya kam lẽ nó símisi, ái ripine kań la ké nó wa. Ne la re ani isoi n le yare kai m pise, aní

ne nókēnéfa nnéi Upríima pikēi kēmēe n we.

³⁶ Uhmáne úye un n yē te úu yé fe uké umecire tĩ, uké merí liké ha ne keyáa kē ke u ne uuwancō api yé n sōonne tu, un kō ppe káipi yare uké u kpisi, ncée ye we re piké sōonne, pin n la. Pin n sōonne, úu akópe áka wa. ³⁷ Amá úye un umecire pitíne n fe, un ukefa-i n nyu re ái u cōhlē, amá uyee ne umepōola yekei re liké lē n we, u ne uwāncō ápi kape kulee ripéne, n̄sone ke liute uyē uu wa. ³⁸ Lē kēmēe, un te u yé uuwancō uyē kpisi, n̄sone kuu wa. Un kō re úu yé u kpisi, lelee n̄sone feriyē.

³⁹ Unósi un ula n sōō, úu ula nfaa kēmēe méyule u má. Amá ula uyē un n kpu, unósi yé fe uu ula féé kuu n wée sōóni. Li pise re uyē kuu n sōónine uké Kirisi ukó. ⁴⁰ Nē ne yē te un titáne n tone, li yé u n láarú ai tōsu kuu yé pisōō tinkpá. Nē kemújé ye kē. Ne nyáni yare Ulééca Nfaasone ye kō nē kēmēe wele nen ne símisi.

8

Inyóonsesare kecáá nsímé

¹ Tóké kelene inyóonsesare nkó n símisi, ne la re ani kō te ntónéi mmú, m̄pá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yee tíyesele usoi uu ríyú n wéési, amá n̄la mee ye tíyese usoi uu nfatene kēmēe pelu. ² Úye un umecire n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahanē n ceri liké tu yare lē kai m pise re usoi uké céri. ³ Amá úye un Ulééca n la, Ulééca ye liute nyule.

⁴ Inyóonsesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li nēe ápi kape ye i li? Tō nyule re piléé ápi ketē kecáá n̄ka-i we, amá Ulééca use kóló yee we. ⁵ M̄pá p̄soi pin n nyáni re pipileeca nēe pipipiima ye meyíkíyiki kelééca-pō ne ketē nté kulúi wele, ⁶ t̄ó ne nyánile re Ulééca use yee we. Uyee Sáa, uyee m̄pá yo wa. Uyee kō ntófáa nnéi kēmēe

ró te. Upíima use kóló kari kó má. Uyee Yeesu Kirisi ke Uléecaa uú ne rintiki uú ne lē nnéi lēe ketē nké kecáá n we wai. Uyee kó ntófáa te.

⁷ Amá ái pisoí nnéi pēe aseí nyē nyu. Piléé nsímé ye meyá ne pinyine mainule, apí ye pēe nképēni inyóonsesare n le yare piléé pēe mēsei isare iyē te. Pi pinárei le, apí pēé m músu rē isare iyee mékperinkpē pi waiselē. ⁸ Amá ái pēe iluke inyine yee yé n tíyese ari pisoí sōne Uléecaa inipee-i. Tó i lii, ári i lii, ái líka ró kpálē.

⁹ Ḿpá ke ncée nn nní n we re nōn n la nó fe ani ye liisare iyē le, ani nómenécíre tī ái kapē panse liké pinárei lóise. ¹⁰ Nkó yee nní rinárei m má un pó nkó yee nní menyuwe m má n yē pōn kelō piléé kucáñíi kunyine-i tú pōn isare iyē le, ke uyē uu nní rinárei m má nnya, ái yé u wa yare uyē uké kó i lii? ¹¹ Mepónyuwe nnya, upómárecō nkó yee rinárei m má ye pēe lē ncée pōle. Lin kó pēé we re Kirisi ye kó uyē nnya kpule! ¹² Nōn lē ne pimárecō pēe rinárei m má m púnnete, li yé pikemúñé cókoi. Ani pēé n nyu re Kirisi kani lē ne púnne. ¹³ Lē nnya, in te iluke inyine yé fe ii unémárecō lóise, ám nkpáni píkai inyóonsesare piluke kpáne. Lelee re ám la liké unémárecō lóise.

9

Lelee n we re utume likó ne lē kai m pise re uké n wa

¹ Né ne kó ncée mále nen ye menéla wa. Né ne kó utume le. Né ne kó Urópiíma Yeesu yenaalenle. Nóo we lin nyíselē te ne Upíima pikei wale. ² Ḿpá picō pin m ma re ám Kirisi utume, ne nń kēmeē utume le. Nóo Upíima kupēnecō kēmeē we lin nyíselē te ne pinétumekēi n̄sone wale.

³ Tinóo ntí kam ye pēpēe n késu re ám utume pēse: ⁴ Né ne kó ncée mále re ké pinékei nnya linéluke-luke ne lē kam yé n níru nókenémeē kpísi. ⁵ Né ne kó ncée mále ké

Kirisi pikó kecōpe unyine kunósi kpísi arí n tóoine yare ke pitume picō ne Upríma pimarecō ne Piyee api n wai mecō. ⁶ Yare tō ne Parinapasi ηmane kaí ne sá re tóké n keisi tōn ne merócíre kpínii, née íye? ⁷ Wóo kecire yee isóóca wai ápi ppe u hééle? Wóo ye kuléé támēsi úu yé kuripipi li? Wóo kecire yee ináa séni úu ye ppe ukunaalee menaarpeni n ntí?

⁸ Amá ái lē ke písoi api n wai ηmane kañ paílē nen ne símisi. Moisi isé p̄́ ne kō limecō male. ⁹ Li isé iyē kēmee wólaalē te: Ápi ye ináa yee melukepipi kukpépi-i n cōpu nnóo ripi re íi kape li. Yare ináa ηmaa nkó mee lē Ulééca cōjlē? ¹⁰ Aai tō kuú ne lē mánēe? Tō nnya kapi mesei lē woi. Li we re uyee n lum ye lumle un ne tálē te úu yé ulikó paa. Limecō ke uyee melukepipi n cōpu pōo kō tálē te úu ye ulikó paa. ¹¹ Kari Ulééca nsímé nó rin-yóó, Nfáasōne likó kari lē nókenēmee wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Tōn nkpéni nólinékó linyine n li, ái ppe keróluke kari lii? ¹² Picō ye nólinékó lele. Ái tō kaí p̄́e ne sá re tóké meyá li n lee?

Mpá ne lē, ári ppe nó pise re ani linyine ró pa. Tō meníηe linnéi merócíre waile re ári la linyine liké Kirisi Nsímé Kecire púneise nnya. ¹³ Áni nyu re Ulééca keyō kee p̄́epe Ulééca pikei n wai kpínii? Inyóōnsesare yee p̄́epe kenyóōnsehúú-i n keisi p̄́ kō kpínii. ¹⁴ Limecō ke Upríma uu wa re p̄́epe Nsímé Kecire n yóólē piké lipikei p̄́ n wai pin ne le.

¹⁵ Mpá ne lē, nē ám úka líka mpuri pise. Ám kō wōlu re piké nkpéni linyine né pa. Li kutōsi we ké kpu ne kam yé linékó n kóru. Úka úu yé fe uké lirikākōri né kpu. ¹⁶ Nsímé Kecire piyóó ápi kenēmee ríyu piwaise likó, amá kai m pise re ké wa nnya kam wai. Lin né n fóm te ám Nsímé Kecire mmē tiyóó, ái yé ne né sōnesi. ¹⁷ In te kefa keese kañ ne

rinécúruu li wai, né ihéé yósi. Amá in te ne waile ám la, li nkpéni né wele ncōni kapi né m pa. ¹⁸ Lē nnya, inéhéé ye nkpéni íye? Inéhéé yee re ké Nsímé Kεcire riyóó faalaa, ám kape úka lē kai m pise re piké né pa korí.

¹⁹ Née menécíre te, ám úka ulasi. Ḿpá ne lē, ne menécíre kpísile am pansese ḿpá úye ulasi ké ne n fe ké písoi meyā n lē piké ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ Tó ne Pisuifi tōn n we, ne ye n we yare Usuifi aḿ ne pi léni re piké Kirisi ne kefa tene. Tó ne pεpεe isé n t́kilē tōn n we, ne ye n we yare uyee isé n t́kilē. Ám kō pεe isé iyē t́kilē. Ne lē wai re ké fe ké ne pεpεe isé iyē n t́kilē lē piké Kirisi ne kefa tene. ²¹ Limεcō ke tó ne pεpεe ápi isé n t́kilē ari ye tōn n we, am pimεcō n we, ái kō pεe re nē ám isé iyē nyu. Amá ne wale yare ám isé kutu cōlē ké ne n fe ké pεpεe ápi isé n nyu lē piké ne Kirisi kefa tene. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléecaa isé ke née kō lē t́kilē. ²² Tó ne pεpεe rinárei m má tōn n we, ne ye menécíre waisele yare unárei aḿ ne fe am pi léni apí ne Kirisi kefa tene. Ne ye ḿpá yei menécíre pale re ḿpá lin íye n we ké fe ké pinyine lē Uléecaa uké piriyu lō. ²³ Nsímé Kεcire nnya kam lē nnéi wai re néeké kō lisōne lee nkemεe ní we kémεe linékó yé. ²⁴ Áni nyu re pikáhamewure yèè kecesi-i kulúí n wele, amá use yee ye ha kpasi uu ihéé yósuu? Ani limεcō nfatene ncee-i n wuru nōn ηmóópúlē te nōké kpasi nōké ihéé yósi. ²⁵ Ḿpá ukáhamewure úye yèè ikóhó ncōpuri ne umεcire tinle ńsōne. Ihéé iyē kuu n yósune íi ye kō pεe picaaí nájai. Amá t́ ne nfatene ncee-i ηmóópúlenle táké ihéé yee íi ye píkaí n caai yósi. ²⁶ Pōali uu kō kpá re: Lē nnya, ái mesame kam itóó kariilē, ám kō mesame ḿpá yei fápii yare kuyō kam káii. ²⁷ Ticuruu ám inépiηe kényu palē. Ne menécíre múilenle re ám kape pico Nsímé Kεcire riyóó nē am péé weri am pōone.

10

Ῥῶλι γε Isirayēli pikó símisi re piké pimēcire ne inyóonse tĩ

¹ Pimárecō, ne la re ani lelee ppe pirókpure n wa léise. Kuhope ye ppe pinnéi yáriile kun pikecáá paílē, api kō pinnéi Míni-Wéé-Kukoi kémee tíki kumúhē kpe-i kapí ppe Esipiti keteni-i n léepō. ² Pi ne Moisi kupénecō kémee, li wa yare kuhope ne Míni-Wéé-Kukoi kémee kapi pinnéi míni wolē. ³ Pinnéi ppe kō iluke ise iyee Uléécaā-i n léeri li, ⁴ api kō pinnéi Uléécaā meni mese níru. Kuparecaḡaa kpee mḡá yei pi n tĩkilē meni kapi lē níru. Kuparecaḡaa kpekpe nni Kirisi. ⁵ Mḡá ne lē, pimeyā isoi íi ne Uléécaā risá. Lē nnya kapi kucesi kóima-i kpí.

⁶ Lelee ró nyíse re ári kape mewai kópe n la yare kapí ppe me ní la mecō. ⁷ Áni kape panse piléenyóonse yare pikecōpe pinyine mecō. Pi wa yare kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē te: PISOI ye tone api le api níru, api ppe yisi api piyíraase loni. ⁸ Ári kape kō merócíre iwásánkaí tā yare ke pikecōpe pinyine apí ppe n wa apí ne keyáa kese kpi pISOI ákotokú afēéré ne ataani (23.000). ⁹ Ári kape kō Upíma peikee yare ke pikecōpe pinyine api u n peikee, iwáa ii pi kēheni api kpíni. ¹⁰ Ári kape kō n ḡmúlaankee yare ke pikecōpe pinyine api n ḡmúlaankee, nkḡō utume úú ha ne pinnéi nám.

¹¹ Mewai mee pi wale re tóké yē, api me wōlu re tó mpí tóo nni ituḡe tōrō-i ní we tóké merócíre tĩ. ¹² Lē nnya, úye un m músu re u ána até kecáá táálē, uké umēcire tĩ úu kape ne ní loó nnya. ¹³ Lē kai ní we re líké kesoiḡipi peikee mecō kai ye nó peikee. Uléécaā ye aseí ute le. Lē nnya, úu ye ḡmurei pipeikee piké ye nó feríye. Lē nnya lin ye kumúhē kunyine-i nó m peikee, u yéé ncée nó nyíse aní ne líkemee lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, ani piléenyó̄onse n wuru r̄sone, pinésáne!
¹⁵ Nò p̄isoi s̄hə̄o le. Ani nór̄inécúruu mmē kam nní m̄ ma
 kecáá musí aní paí nk̄é! ¹⁶ Ani kepor̄ipi kē kari ye rimmúlú
 arí ne Uléécaā p̄ə̄nese ari ke níru ripaí nk̄é. Kumún̄é
 kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kirisi menyē ne tó
 ripé̄nese? Kumún̄é kpe-i kari ye nní kukp̄ónó n kp̄ók̄orine
 ari le, Kirisi ip̄iye kaku ye k̄ə̄ ne lē tó ripé̄nese. ¹⁷ Kai nní re
 kukp̄ónó kuse kpēe we nnya, mp̄á t̄ə̄ nní kulúi we, t̄ə̄ ntónéí
 ip̄iye ise le, kukp̄ónó kuse kp̄ē kari ntónéí n̄ le nnya.

¹⁸ Ani Isirayeli pikó ripaí nk̄é! P̄ep̄e ye kenýó̄onse-
 i inyó̄onsesare n li ne kenýó̄onse kē yèè ripé̄nele api wai
 p̄ise. ¹⁹ Lē kam nní m̄ ma aseí re íye? Yare liaseí yēe re
 piléé n̄ē isee kapi ye ne n nyó̄onse ye linyine le, n̄ē íye?
²⁰ Ái lē! Líka ái kei we. Lē kam m̄ ma aseí nyee re inyó̄onse
 iyē ye aníri ikó le, ái Uléécaā ikó. Aam k̄ə̄ p̄é̄ la nó ne aníri
 n̄oké m̄ p̄é̄nelē. ²¹ Áni yé fe n̄oké Up̄íma kepor̄ipi ne kuníri
 kekó m̄ p̄é̄nelē n̄on níru. Nó ne Up̄íma áni yé m̄ p̄é̄nelē n̄on
 le, nó ne aníri n̄on k̄ə̄ p̄é̄nelē n̄on le. ²² T̄ə̄ lalē t̄oké lē wa
 Up̄íma ilaar̄ə iké kerócaá kam n̄ēe? Yare t̄ə̄ p̄e mp̄ape u
 fele n̄ēe?

T̄oké ye linnéí wa arí ne Uléécaā r̄iyu waise

²³ Nò ye maa re: Ne meyík̄iyiki ncée mále nen yé mp̄á
 yo wa. Amá ái mp̄á yo yēe yé n̄ē yó̄riye. Ne meyík̄iyiki
 ncée mále nen yé mp̄á yo wa, amá ái mp̄á yo yēe yé t̄iyese
 usoi uu n̄fatene kémēe pelu. ²⁴ Úka úu kap̄e ukulaa cire n
 wé̄esi, amá ani ye meníye pic̄o kukó wé̄esi.

²⁵ Nó ye fe ani lē kapi kuyáa-i n yáí nnéí le. Áni kap̄e ye
 nómenécíre n̄ka lik̄ecáá m̄ p̄isei liké nó ricó̄n̄. ²⁶ Li w̄ə̄laalē
 te: Up̄íma yēe ket̄ə̄ ne kek̄ecáá likó nnéí te.

²⁷ Nkó yēe úu Kirisi ne kefa n tenelē un kusáne nó n s̄ēe
 n̄on n ha, ani lē nnéí kapi nó m̄ pa li. Áni kap̄e nómenécíre
 n̄ka lik̄ecáá m̄ p̄isei liké nó ricó̄n̄. ²⁸ Amá unyine un nó m̄

maa re “isare nnyí ye inyóonsesare le”, uyee lē nó rí ma nnya, áni kape i li. Insá lē, li yé u ricóh. ²⁹ Ái re nó kai yé ricóh nnya kam lē nté símisi. Uco kai yé rincóh nnya kam lē símisi.

Ticuruu yo nnya ke née yé ncée m má re ké linyine wa, uco kemúhē ake peé ne né yúlu re ám kape wa re li yé u ricóh nnya? ³⁰ Nen linéluke-luke kecáá Ulééca m pōnese, yo nnya ke unyine uu yé pee lē kecáá kam Ulééca m pōnese nnya né lámaankee? ³¹ Lē nnya, nōn ye m̀pá yo mpuri n le née nōn n níru née nōn n wai, ani ye tíyese Ulééca rinyiri tiké n taálē. ³² Ani nómenécíre tĩ, áni kape tíyese nóinésói iké Pisuífi née Pikireki née Ulééca písoi kémee unyine lóise. ³³ Ani menécō n wai. Ne ye m̀pá yo kémee n náásile re inésói iké m̀pá úye n nyam. Ái nnésone kam wéési, amá ne waile re liké ne písoi kulúi sonesi liké piriyu lo.

11

¹ Ani menécō n wai yare ke née Kirisi mecō n wai.

Íye kai pise re utisi ne unósi piké Upíima inipere-i n we?

² Ne nó pakare kaní ne m̀pá píyei kenécáá n léiselē nōn kō icélaa kam nó rintéhse nsone múílē. ³ M̀pá ne lē, ne la re ani mmú kó te Kirisi yee m̀pá utisi úye uyōpi. Utisi yee unósi uyōpi, Ulééca pōo Kirisi uyōpi. ⁴ Utisi nkó yee linyine ríyu n yáriilē un ne keyóme yáasi née un ne Ulééca rinyiri símisi ye uuyōpi Kirisi isei waisele. ⁵ Amá unósi nkó yee ríyu hmane ne keyóme n yáasi née un ne Ulééca rinyiri símisi ye meníhe uula isei waisele. Li we re unósi nkó kapi rinkoósi re isei iké u wa kuu lē ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyu linyine yarii, uké mese nnyúpi nyai. Li kō pee isei wele re unósi uké n nyalaalē née uké n koósilē. Lē nnya, uké ye ríyu linyine yarii. ⁷ Ái ne

sá re utisi uké linyine ríyu yarii. Li we re uyee ne Uléécaá menyíne we, un kó ríyu u waise. Utisi ke unósi pód ríyu waise. ⁸ Ái unósi ipiṅe ke Uléécaá uu kpísi uú ne utisi wai, amá utisi ipiṅe kuu kpísi uú ne unósi wai. ⁹ Ái kó unósi nnya ke Uléécaá uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pód wa. ¹⁰ Lẽ nnya kai pise re unósi uké piléécaatumē nnya linyine ríyu yarii liké n nyíselẽ te u umécire utisi metene ricepisele. ¹¹ Amá Upíima kémeé, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kó líka tu. ¹² Yare lẽ kapi utisi ipiṅe n kpísi apí ne unósi wai mecó ke unósi uu ye utisi mari. Uléécaá yee lẽ nnéi wai.

¹³ Ani nórínécúruu musí ani yénu nké te li ne sá re unósi uké ríyu ḡmane Uléécaá n yáásii? ¹⁴ Lẽ kai nní ketẽ kecáá n we ricuruu ye ró nyísele re li isei we re utisi uké nnyúpi riyá nké pi nn cá. ¹⁵ Amá li ppe ríyu má re unósi pód nnyúpi nké pi nn cá. Lẽ nnya kai unósi nnyúpi he re nké ye ríyu u n yariilẽ. ¹⁶ Amá úye unsá n la uké lẽ wa, liute uké nse kó te tód ári mewai féé méka mecó keyómeýáhaa-i wai, apí kó Uléécaá icápine-i lẽ wai.

Upíima kupénecó iluke

(Matiyee 26:26-29; Mariki 14:22-25; Luki 22:15-20)

¹⁷ Ám nkpéni mmẽ kam nní nó n símisine kémeé nó pakarene. Ne ne nó césine re nínécápine ye nó kópule ai tósu kii nó n nyóonse. ¹⁸ Nsímé foí mee re, ne kó te nò ye nòn n cápinelẽ, mekóólentene yèè nókenécòpe n wele. Ne nyáni yare in n la, ái yé nnóome. ¹⁹ Li meýíkíyiki pise re mekóólentene meké nókenécòpe n we liké ne peppe nókenécòpe aseí n tíkilẽ n lese liké n nyíse nnya. ²⁰ Nò ye nòn n cápinelẽ, ái nkpáni Upíima kupénecó iluke nnya kani ye n cápinelẽ. ²¹ Likumúnjé re nó úka úu ye ucó merí

piké kesé li. Ḿpá úye yee ye n tũ un uiluke cire le. Pɛé uye-i ke nkú nn picɔ́ n̄ we ke picɔ́ api ye m pomaalẽ. ²² Áni síyo má re nɔ́ké ye kei-pɔ́ li ani níruu? Née Uléécaá icápine pikó káni waiselẽ n̄n pɛé la nɔ́ké pɛpɛé ápi líka m má isei waise. Ké nkpéni nó maa re íye? Nɔ́ la re ké nó pakare née? Ám yé mmú kémee nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmẽ ke Upíima uu né n símisi kam nó téhselẽ te: Kesine kẽ kapi Upíima Yeesu pɛpɛé pikópe u n̄ la anipe-i n wa, u kukpónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaá pípwɔ́nɛse m̄ masí, uu ku kpɔ́kórine uu re: Inépinje iyẽ kapi ne n̄́ nnya n nyóɔnse ye nnyi. Ani ye l̄ wa aní ne né n léiselẽ. ²⁵ Kapi piluke m̄ masí, uu kɔ́ limecɔ́ kepóripi kpísi uu re: Nkómɛine fale mee menénye nnya nó ne Uléécaá kecɔ́pe n̄ we yee kepóripi nké. Ḿpá píyei n̄n ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselẽ. ²⁶ N̄n ye ḿpá píyei kukpónó nkú n le, n̄n kepóripi nké n níru, Upíima nkpɔ́ kani l̄ yóólẽ líké ha ne umɛpɛeme tu.

²⁷ Lɛlee týese ke úye uu ye un meháikuse wee kémee n we un ne kukpónó kpẽ n le un kɔ́ ne kepóripi kẽ n níru, Upíima ipinje ne umenye kuu l̄ ne púnne. ²⁸ L̄ nnya, ḿpá úye uké ye musí uu uisoí paí n̄sɔ́ne uu pɛe kelene kukpónó le uu kɔ́ kepóripi kẽ níru. ²⁹ Úye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Upíima ipinje ye nyi, umecire kuu l̄ mewai me-i akópe palẽ. ³⁰ L̄ nnya ke pisoí meyã api nókenécɔ́pe pitóikó, picɔ́ síkankáláká, picɔ́ meyã p̄ɔ́ kɔ́ kpíni. ³¹ T̄n ye pɛé m musí ari irósoí paí n̄sɔ́ne, Uléécaá úu yéé pɛé ne ró túhaane. ³² Amá Upíima ye ne ró túhaanele, uu kutu ró pásá uu ntósímé nyóɔnse re ápi kape ne pɛpɛé ápi Kirisi n nyu tó ripéne piké túhaane.

³³ Pinémáreco, l̄ nnya, n̄n ye n cápinelẽ te nɔ́ké Upíima kupénecɔ́ iluke li, ani ye méraane ani kelene le. ³⁴ Nkú nn úye n we, uké ye ukeyɔ́-pɔ́ lime. Úu kape wa

Uléécāa uké ye nínécápīne-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nókenémee n hapō kam yé isímé tōrō iyē kecāá ripái.

12

Nfáasōne lihexeē kecāá nsímé

¹ Pimárecō, ám la nōké Nfáasōne lihexeē nsímé kecāá kuymaha-i n we. ² Nō nyule re káni pēe kahane Uléécāa n céri, li pēe nó pásaille nōn tikilē lin ne piléé kani n nyōnse ápi ye kō símisi mempō nó sí. ³ Lē nnya kam te ké řsōne nó símisi nōké kó te: Úka úu we re Uléécāa Nfaasōne ye ukeméé we un ne símisi, uu pēe re “liké Yeesu rité”. Úka úu yé kō fe uké re “Yeesu yee Upríima”, kái pēe Nfáasōne mee lē u símaase.

⁴ Nfáasōne lihexeē ye wele mpehē mpehē. Amá Nfáasōne nse kóló mee lē nlihexeē hōnente. ⁵ Ikcicee ye kulúí wele, amá Upríima use kóló kari lē keisi. ⁶ Mpá úye ne uakei ye nyē, amá Uléécāa use kóló yee lē řnaņe ró heelē tōn ne a wai. ⁷ Nfáasōne ye nlihexeē řpá úye hele uké ne n-nnaņe nyíse liké ne ntónéí yóriye. ⁸ Lē nnya knn ye unyine mewéesesōhō he úú ne n símisi, nn kō ucō menyuwe he uyē un kō ne símisi. ⁹ Nfáasōne nse mmē nn kō ucō he re uké nfatene m má, nn kō ucō he re uké ye wa utóikó uké peí. ¹⁰ Nfáasōne yēè unyine hele re uké ye fe uké mewaisaņa n wai. Nn kō ucō he re uké ye Uléécāa rinyiri ne símisi. Nn kō ucō he re uyē uké ye fe uké mmewai ne lelee ái mmekó céri uké kóólēne. Nn kō ucō he re uké ye meyu saņa mpehē mpehē símisi. Nn ucō he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹ Uléécāa Nfaasōne cireņiņe mme mee lē nnéí waise. Lē knn ř la nké řpá úye pa knn ye u pa.

Řpá Kirisi ukó úye ye ipiņe ise nlese le

¹² Pi yé fe api Kirisi ne ipiñe inyine yee ilése kulúí m má múñeisene. Ḿpá ke ipiñe iyē ii ilése kulúí m má, innéí ye ripénele ai wai ipiñe ise. ¹³ Tó Pisuifi ne mpuri sane pikó ne pilási ne pēpēe pimēcire n te, tóo ntónéí míni wole. Nfáasone nn tó pansese ipiñe ise. Nfáasone nse mmē meni kari kō n ntí. ¹⁴ Lē nnya, áí nlése nse mee ye ipiñe kecáá n we. I ye kulúí n wele. ¹⁵ Ḿpá kúna kun m maa re káku nní kunípe nnya, áku nkpéni ipiñe ilese kέmεε we, ku yé pēe lē nnya ikemεε piwée riyáá? ¹⁶ Ḿpá kutu kun m maa re káku nní menípe nnya, áku nkpéni ipiñe ilese kέmεε we, ku yé pēe lē nnya ikemεε piwée riyáá? ¹⁷ Ipiñe nnéí in pēe menípe, yo ke usoi uu yéé pēé ne kō? In pēe innéí kutu, yo kuu yéé pēé ne kukpáhá kō? ¹⁸ Uléecaa yee ḿpá nlése n-ye umela kέmεε nketone-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéí in pēe nlése nse, ipiñe íi yé pēé n we. ²⁰ Lē nnya, ilése kulúí yee we kaí ne wa ipiñe cireñiñe ise kóló.

²¹ Menípeε áme yé fe meké kunípe maa re: Ám ne líka pó wai. Limecō ke ríyu ári yé kō fe riké ána maa re: Ám ne líka nó wai. ²² Ticuruu ipiñe ilese iyē kari n nyu re íi páápú yee meyíkíyiki ró yóriye. ²³ Iyē kari n nyáni yare i ye isei ró wa kecáá kari n̄sone paílē. Háí iyee íi kúpaí meté n̄ we kari ye n̄sone nyóonsente. ²⁴ Amá iyee pípaí n̄ nyar̄n̄ íi pinyóonsente pē písei. Uléecaa ye ipiñe ilese wale uu tíyese iyee íi kúpaí meté n̄ we ii ríyu ne icō m má. ²⁵ Kuu lē n wa nnya, mekóólene áme ipiñe nlese nnyine ne ncō kecōpe we, amá ḿpá yo ye ne licō kutu colenle. ²⁶ Nlése n̄-ye nn íwe n le, li ye ne icō ripénele ii íwe n le. Nlése n̄-ye nn ríyu n yē, li ye ne icō ripénele ai kesé i n láárú.

²⁷ Nō kesé nónnénéí Kirisi ipiñe le. Ḿpá nó úye ye unlese le. ²⁸ Uléecaa ye uicápine kέmεé sitóne hekesile. Pitume kuu kekpeē mefoí tónse, uu melírū antepuye tikise. Uu kō metáánū picélaa tikise. Pē memáá, pēpēe ye mewaisaṅa

n fe api wai, api tiki. Pē memáá, pēpē ye pitóikó m pōise api tiki. Pē memáá, pēpē ye picō n lé ne pēpē picō kecáá m pailē ne pēpē meyu saŋa mpehē mpehē n símisi api tiki. ²⁹ Ái pinnéi pēe pitumē, ái pinnéi pēe antepuye, ái kō pinnéi pēe picélaa. Ái kō pinnéi pēe ye fe api mewaisaŋa wai. ³⁰ Ái kō pinnéi pēe ye fe api pitóikó pōise, née api meyu saŋa mpehē mpehē símisi née api me tuisse. ³¹ Lē nnya, iheē iyēe innéi kēmēe icō n fe kani yé ne n náasi re nōké yé.

Lē nnya, ké nkpréni ncée sōne píima mēe rúpa yo n fe nó nyíse.

13

Ŋla kecáá nsímé

¹ Nēn pēe nsímé n fe ké n símisi yare ke sisoipipi asi ye n símisi, née nēn pēe pilécaatumē meyu n kómēi, kām pēe usoicō la, ne we yare kuweni kapi m pépu kun iwóo topori, née kuloo kpēe n tēni. ² Múpa lin né n he re ké ye fe ké ne Uléecaa rinyiri símisi, múpa nēn kō múpa yo mesōhō m má am ye kō lēlēe m pékaalē ceru, am kō nfatene mēe yé riyópe rinsíka m má, nēnsá usoicō n la, ám nkpráni líka. ³ Múpa nēn menémá nnéi píwēkōó n hōone re piké li, múpa nēn te piké písoi kecáá nnya nna né ŋmaasi, kām pēe usoicō la, ám kuláa kúka má.

⁴ Ŋla ye niŋule, nn ye kō kusoi wai. Ŋn ye ucō líkó káipinkeē. Ŋn ye ríyu wéesi, ŋn ye kō ne rikókōri n fulaalē. ⁵ Ŋn ye líka wa lēe ái aseí m má. Ŋn ye n wéesi re líké ne mmecire sōnesi. Ŋn ye wóosi, ŋn ye kō ucō nkēfa-i n fanaalē. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, ái ye n n láárú, amá nsímései mēe ye ntikiŋ niŋukuse. ⁷ Ŋla yèè múpa yo ucō sárēile. N ye kō múpa yo kēmēe nfatene m mále, nn kō n tálē te múpa yo yé sōnesi. N ye kō ne múpa yo n kaharile.

⁸ Nla n̄n ye p̄ikai tene. Pi yé Ulééca rinyiri ne pisímé riyá. Nfáasone meyu mpehē mpehē pisímé yé kam api kpi, menyuwe ame k̄eto wai. ⁹ Li we re kukéri kukéri kari m̄pá yo nyu. Kukéri kukéri kari k̄o Ulééca rinyiri ne símisi. ¹⁰ Amá lelee n̄ nyar̄n ne k̄eto-p̄o lin píyei n leeme, lelee kukéri n̄ we ye l̄ k̄eto wale.

¹¹ Kam̄ p̄e iw̄á n̄ we, menésímé ne kenémún̄gé ne nnés̄oħ̄osimé ye p̄é wele yare k̄ewá. Amá kam nkp̄eni riwéése n wa, ne liwánk̄o l̄ t̄iyele. ¹² T̄o neni nyánile lin hiihiil̄e yare kenípeenyáni k̄eme kumíiri. Amá t̄o kam ari ker̄oyu-i ģmaa m̄pá yo yenu n̄s̄one. Kukéri kukéri kam neni u nyu. Amá né keyáa pic̄ere u tenese n̄s̄one yare kuu né n nyu meco. ¹³ L̄ nnya nkp̄eni, m̄pá lik̄ei t̄or̄o n̄n̄i nn̄éi lin píyei n tene, nfatene ne linyine kecáa pitá ne n̄la p̄aa yé tene. Lik̄ei l̄ ketaani ái kutene we. Amá n̄la mee lik̄p̄é.

14

Nfáasone lih̄eħ̄eħ̄e kecáa nsímé

¹ Nla kani yé mefoi n wéési n̄k̄é m má. Ani n náási n̄k̄é k̄o Nfáasone lih̄eħ̄eħ̄e ȳ, aí ne t̄osu n̄k̄é Ulééca rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi n̄k̄o ye Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi úu p̄isoi ne símisi, amá Ulééca rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u k̄omei. Nfáasone kuú ne nsímé mee m pékaal̄e nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Ulééca rinyiri ne n símisi, p̄isoi ke uȳe uú ne símisi. U yé pi l̄é api Ulééca ncee-i papisi, uu ikari pi kp̄ase, uu k̄o piak̄ij̄ niñukuse. ⁴ Nk̄o ye Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Ulééca ncee-i papukusele. Amá nk̄o ye Ulééca rinyiri ne n símisi ye pic̄o Ulééca ncee-i papukusele.

⁵ Ne p̄é la yare n̄nn̄énéi n̄k̄é Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi. Amá l̄ kam meyan̄sei n̄ la ye n̄k̄é p̄e

Uléecaa rinyiri ne n símisi. Nkó yee Uléecaa rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasone meyu mpehẽ mpehẽ n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yé picɔ kuláa wa, ai tíyese api Uléecaa ncee-i papisi. ⁶ Pimárecɔ, ne la ké nó pise re nen nókenéméé n hapɔ nen Nfáasone meyu mpehẽ mpehẽ n símisi, yo kai yé nó yóriye? Ái nen nsímé ke Uléecaa né n nyíse nó n símisi, née nen nsòhòsimé nnyine nó n símisi, née nen Uléecaa rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nó m pa kai yé kuláa waa? ⁷ Limecɔ kaí we ne iyómelũ yare nní risũ née kusole kapi ye ne anípe m pi. Lianɔ ansá n kóólentēnelē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risũ kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸ Uyee rináatɔh n símisi unsá anòɔ n lese liké n kpáiiilē, wóo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atɔpi leepɔ? ⁹ Limecɔ, nɔn Nfáasone meyu mpehẽ mpehẽ n símisi, nɔnsá ye rinòɔ m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pee lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúí wele ketē kecáá, amá méka áme mekecɔpe we re áme aseí má. ¹¹ Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nensá umeyu n kómeyi, ne ukemee usáne le, uyē un kɔ nē kémee usáne. ¹² Limecɔ, yare kani nní n la nòké Nfáasone lihēehē meyá m má, ani n wéési mefoí re nòké meyá lihēehē m má lee ye Uléecaa icápine pikó n lē piké ne nfatene kéméé m papisi.

¹³ Lē nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehẽ mpehẽ n símisi uké Uléecaa pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémee n we karí ne yáási. Amá menésòhò áme pee líka wai. ¹⁵ Lē nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémee n we ne keyóme yáási, am kɔ menésòhò ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémee n we ne yò, am kɔ ne menésòhò yom. ¹⁶ In te Nfáasone

ημανε καά νε Uléecaa pōnēse, íye ke nkó γεe úu meyu mē n kómēi uu yé fe uu pipópōnēse iyáhaa kecáá rinóo yósu re Amí! Úu kō pēe kómēi lē kaa n tee. ¹⁷ Mḗpá ipópakare kaa Uléecaa m pakarente iké íye nsá n nyaḗ, íi nkpáni uoó lénine uké ne nfatene kēmee m papisi.

¹⁸ Ne Uléecaa pōnēse re u tíyese nen Nfáasōne meyu mpehē mpehē símisi lin nōnnénéí mmú fe. ¹⁹ Amá mḗpá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutōsi né n we re ké anóo fíi nyee kúkome rí we símisi ké ne pi céesi, ne kam yé meyu kápi n kómēi ne anóo kulúí pi n símaanke. ²⁰ Ani kape mewá m músu. Ani akópe piwai ncee kēmee n nyaḗ yare siwá fenfēí. Amá ani ye mewéese musí. ²¹ Yare ke Upíima uu rí ma api Uléecaa Nsímé ritelé-i wólu re:

Pisoi mpí pēe meyu féé n símisi ne pisáne anóo kamí ne tikine ké ne pinésoi símisi.

Amá mḗpá ne lē, ápi waisene.

²² Lē nnya, Nfáasōne meyu mpehē mpehē pisímé ye pēpēe ápi Kirisi m pakarelē kēmee rícere le re linyine ye wai. Amá ái Kirisi pikó kēmee linyine yoriye. Limeo, nóké ne Uléecaa rinyiri n símisi ye Kirisi pikó kēmee rícere le re linyine ye wai. Amá ái pēe pēpēe ápi Kirisi m pakarelē kēmee líka yoriye. ²³ Uléecaa pikó pin nkpéni n cápinelē pin pinnéí Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pēe ápi limekó n nyu née pēpēe ápi Uléecaa m pakarelē pin kei n lompō, ápi yé maa re nō pisōhōtore lee? ²⁴ In te pi pinnéí Uléecaa rinyiri ne símisi, ke unyine γεe úu Uléecaa m pakarelē née unyine γεe úu limekó n nyu uu kei lompō, u yé ukefa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵ kemúḗjé kee ukefa-i m pékaalē ake kpáii, uu pēe kēyu ketē kipi uu Uléecaa pakare, uu yóo re meseisei ke Uléecaa uu nōkenécōpe we.

Lē kai m pise rē liké Kirisi pikó icápine kēmeé n sōne
²⁶ Yo kai nkprēni pise rē nōké n wai, pimárecō? Nōn ye n cápinelē te keyóme kani yáasi, nōkenécōpe unyine yéé fe uu yóm, ucō uu icélaa inyine pa, Uléécaa uu ucō nsímé nyíse, ucō uu Nfáasōne meyu mpehē mpehē símisi, ucō uu measei lese. Li pise rē linnéi liké n léni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kēmeē papisi. ²⁷ PISOI pin ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisine, ápi kape ye pité née pitaani rifaau. Piké ye kō use use símisi. Li kō pise rē unyine uké ye n we un pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Úka unsá n we uké tuisse, li pise rē piké ye riséé. Piké ye ne pimēcire kefa-i n símisi, api ye kō ne Uléécaa n símisi. ²⁹ Li pise rē pēpē Uléécaa rinyiri ne n símisi pité née pitaani piké ye símisi picō api ye pinsímé mmē músu api yénu. ³⁰ Amá in te Uléécaa ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise rē uyēe pēe n símaari uké riséé piké nkó kutu rico. ³¹ Nō ye fe ani nōnnénéi Uléécaa rinyiri ne símisi ani tisentene, mpá úye uú ne icélaa inyine yenu uu múlú, ai kō ne mpá úye n ημóópúselē. ³² Pēpē Uléécaa rinyiri ne n símisi ye ihēe iyē ke Uléécaa uu pi n he kecáá rínanē mále. ³³ Li we rē Uléécaa úu méwoo méwoo ukó, amá nkíηηηe ukó lo.

Yare kai Uléécaa pikó icápine nnéi kēmeē n we, ³⁴ li pise rē pinósi piké ye Uléécaa icápine kēmeē n séélē. Ápi ncée má piké ye kei n símisi. Li pise rē piké pimēcire ricepise yare ke isé ii m ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyō-i. Ái ne sá rē unósi uké ye Uléécaa icápine kēmeē n símisi.

³⁶ Néē nō músu rē nōkenémēe nké-i ke Nsímé Kēcire nn léeme? Néē nō ημανε kēmeē knn hápō? ³⁷ Úye un m músu rē u Uléécaa rinyiri ne símisile née u Uléécaa Nfaasōne ihēe inyine má, liute uké céri rē mmē kam ní nō n wólú ye Upíima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lē n nyu, Uléécaa páa kō liute nyu. ³⁹ Lē nnya, pimárecō, ani n wéési nōké ye ne

Uléecaa rinyiri símisi. Amá áni kape n yulu re písoi ápi kape ye Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi. ⁴⁰ Amá li pise re nóké linnéi n wai lin nyam, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyise nkṛo kēmee nsímé

¹ Pimárecō, Nsímé Kēcire kam nó rin-yóó ani n ḡmurei, ani kō nkemee iníḡi wai kam la ké nó léise ² re n nórinye luḷe, in te nō ḡsone m múlě. Insá lě, méwoo kaní ne kefa n tene.

³ Nsímé mmē kam tinécúruu n kō kam yě te né mefoi nó ritéḡse. Lelee re arókope nnya ke Kirisi uu kpu yare kaí pree meke-e-me Uléecaa ritelé-i n wólaalě. ⁴ Pi u kulesile uu keyáa táánū tuḡé pikṛokṛo kēmee yisi yare kai kō meke-e-me Uléecaa ritelé-i n wólaalě. ⁵ Kuu pikṛokṛo kēmee n yisi, Piyee uu u yenu, upitume kefi ne pité api kō limemáá u yenu. ⁶ Uu limemáá upimarecō píle píle menupū ne kuláa umecire nyíse ituḡe ise-i. Picō ye pikēcōpe kṛínle, amá pimeyā ye ne nfáa mále. ⁷ Uu kō limemáá Yakupu kṛáfúme, uu kō pree limemáá pitume nnéi kṛáfúme.

⁸ Uu pree pē nnéi memáá kō metórōsei né umecire nyíse, né nkó née nní ḡ we yare kewá pēni kapi mári. ⁹ Née Kirisi pitume kecōpe usínsá. Ám tu re piké né sée re utume. Li we re ne pree Kirisi pikó wéékuselenle. ¹⁰ Amá Uléecaa ipelée ye týese kam ne isoi nnyí kam nní ḡ le we. Kefa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei wale am pitume picō nnéi feriyee. Asei kecáá, ái née keisi, uipelée ye pikei pē wa. ¹¹ Lě nnya, ḡpá lin né née lin pēpē pikei pē wa, Nsímé Kēcire kari nó yóólě. Mmē kani kō ne kefa tene.

Tṵ meyise nkṛo kēmee nsímé

¹² Tō yóólenle re Kirisi ye pikṛokṛo kēmee yisi. Íye ke nókenécōpe pinyine api yé pree fe api re pikṛokṛo ápi ye

yisi? ¹³ In te pikpəkpə ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kə yisi. ¹⁴ In te Kirisi úu yisi, ntósímé kari n yóólē ye méwoo lē. Méwoo kani kə ne kefa u tenelē. ¹⁵ In mesei re pikpəkpə ápi ye yisi, ke tōw péé we tən yóólē te Uléécaā ye Kirisi yukuse, úu kə pēe pikpəkpə kέmēe u yukuse, tō ne u rikpárále, ari pēe wai pitansei nōwme. ¹⁶ Li we re in te pikpəkpə ápi ye yisi, Kirisi páa kə yisi. ¹⁷ In te Kirisi úu yisi, méwoo kaní ne kefa u tenelē. Nə kə ne nóanékópe kέmēé wele. ¹⁸ Li kə nyísele re pēpēe Kirisi ne kefa n tenelē apí ne kpi ye pəlaalenle. ¹⁹ In te ketē nté isoi ŋmane nnya karí ne Kirisi tálē, lirócə ye íwe wele ai tósu mπά úye.

²⁰ Amá mesei ke Kirisi uu pikpəkpə kέmēe yisi. Uyēe mefoí yisi. Li nyísele re picə pēe n kpi pđ né kə kam api yisikee. ²¹ Usoi use yeē ne sisoipipi nkə ka. Usoi use yeē kə tíyēsene sisoipipi siké ye ne pikpəkpə kέmēe yisi. ²² Ke písoi nnéi ne Atam api m pénélē nnya kapi kpíni. Kapí ne Kirisi m pénélē nnya kapi limecə pinnéi nfáa fale yenune. ²³ Amá mπά úye ne uituŋe ye nyi. Kirisi ye piyise masile. Uyēe ufoí. Un píyei n ka, upikó pēe limemáá yisine. ²⁴ Limemáá ke mπά yo ketə ake pēe sónti, kumúŋé kpe-i ke Kirisi uu iyóopi nnéi ne řnanŋe nnéi ne n-yóopinanŋe nnéi tékéēne, uu pēe un-yóopinanŋe nnéi Sáa Uléécaā anipe-i wai. ²⁵ Li we re Kirisi uké pēe iyóopi n tū kelene liké ha ne tu péé uye-i ke Uléécaā uu yé upilaarə nnéi Kirisi kenyale-i rinwúlase. ²⁶ Uláarə tərəw kuu n tékéēne yeē nkə. ²⁷ Li Uléécaā ritelé kέmēe wólaalē te: Uléécaā yé linnéi ukenyale-i riwulase. Kai nní n wólaalē te “linnéi”, ái pēe re ne Uléécaā kapi lē tee. Li we re uyēe mπά yo Kirisi kenyale-i riwulase. ²⁸ Mπά yo in ukenyale-i rinwula, uyē Uléécaā Kepipi uu pēe umecire cepise uu Uléécaā kenyale-i wúla. Uléécaā yeē mπά yo ukenyale-i rinwúlase, kei ke Uléécaā uu pēe meyíékíyiki mπά yo

κεκάά iyóopi tonene.

²⁹ Ani mpí pēe ye nní n ηmurei re piké pikpōkpō nnya míni pi wole kecáá musí nké. Yo kapi lē ne náási? In te mesei ye me re pikpōkpō ápi ye yisi, yo nnya kapi pēe ηmurei re piké pikpōkpō pē nnya míni pi wole? ³⁰ Tó ηmaa ricuruu ní? Yo nnya kari mpíi mesére nkpō lorólē? ³¹ Pimárecō, mpa keyáa kéye kam nkpō heirente. Meseisei ke tó ne Urópiima Yeesu Kirisi kupéneco aku nō nnya meyíkíyiki rikókōri né we. ³² In pēe sisoipipi kemúhē kam pēe má kam ne Efēesi-pō pisoí kpráaree pinyine yare icarename tōpu, yo kai yé né yóriye? In te pikpōkpō ápi ye yisi, tóké mese n wai yare kapi m ma re: Tō kóso kpine, lē nnya toké n le tōn níru. ³³ Áni kape tíye unyine uké nó kúraase: Aséncō kópe yèè isoi sōne caaile. ³⁴ Ani nómenécíre tī ani músu nsōne, áni kape akópe n wai. Pisoí ye nókenécōpe wele pēe ápi Ulééca n nyu.

Ipiηe íye ke pēpēe nkpō kémēe n yisi api má?

³⁵ Unyine yé pise re: Íye ke pikpōkpō api ye yisi? Ipiηe íye kapi ne pēeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Áa nyu re pinsá rilukepipi n lukesi, ári yé fe riké lee? ³⁷ Tipipi rinyine kaa ye lukesi re mpuri. In n la, risírépipi née rilukepipi féé rinyine. Ái kuléé kpe n lelune ricuruu kaa ye lukesi. ³⁸ Ulééca yee ye pēe ripipi tē ipiηe iyē kuu n la he. Mpa ripipi ríye kuu ipiηe yee ne ri n sá he.

³⁹ Lifáakó ái linnéi isare ise má. Isoisare ye ne isee ikó kóólēlē, sinúipi isare ne impehē, ikpíntomé ikó ne iyē mpehē kō.

⁴⁰ Limēco ke kelééca-pō likó ipiηe íí ne ketē nté likó ipiηe kóólēlē. Kelééca-pō likó nsōne ne mmpēhē, ketē nté likó nsōne ne mmē mpehē kō. ⁴¹ Ituηe ye imetéi cire

mále, iwáre in imekó má, awárepi pōon kō amekó má. Ḿpá awárepi ricurū áa metéi mese má.

⁴² Limēcō kai sōnti liké kumúhē kre-i ke pikrōkrō api n yisine n we. Pi ye pin pīsoi n kulēsi, pi ye fōnile, amá Uléēcaa un pi n yukuse, ápi pēe píkai nkpō kpáne. ⁴³ Pi ye kékulaa-i íwe n wele ápi kō páápú. Amá Uléēcaa un pýei pi n yukuse, pi ye pēe ríyu m mále pin kō páápú. ⁴⁴ Isoipiye nnyí kari nní n nyáni kapi ye kékulaa-i m má. Pin pýei n yisi, ipiye fale ke Nfáasōne nn ye n he kapi máne. Lē nnya, isoipiye nnyí kari nní n nyáni ye wele. Limēcō ipiye iyē ke Nfáasōne nn ye n he pō ne kō wele. ⁴⁵ Lē nnya kai Uléēcaa Nsímé ritelē-i wōlaalē te: Usoi foí uyē ke Uléēcaa uu n wa uu u séi re Atam ye kesoiipi le kee nfáa n yē. Amá Atam tōrō ye nní Kirisi. Ukeméē ke Nfáasōne nn we nn ye nfáa he. ⁴⁶ Ái ipiye ke Nfáasōne nn ye n he yee pēe mefoí we, amá isoipiye nnyí kari nní n nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasōne nn ye n he ye kēpire sōntile. ⁴⁷ Ntaai kapi ne usoi foí mō. Uyē ne ketē nté ukó le. Keléēcaa ke ulírū pōo léeri. ⁴⁸ Pēpēe ketē nté n we ye we yare uyē kapi ne ntaai m mō mecō. Pēpēe keléēcaa-pō n we ye we yare uyēe keléēcaa-pō n léeri mecō. ⁴⁹ Tō ne neni wele yare uyē kapi ne ntaai m mō mecō. Limēcō kari kō sōnti tōké n we yare uyēe keléēcaa-pō n léeri.

⁵⁰ Pimáreco, ne la ké nó maa re isoipiye nnyí kari nní n nyáni íi yé fe iké Uléēcaa iyōpi kēmee lompō. Ái líka nnya, lelee ye n caai ái yé fe liké pansē licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu ricō ké nsímé nnyine mēe m pékaalē nó símisi ani kóm te ári ntónéi kpine. Amá tō kam ari ntónéi mmú ipiye féē conse. ⁵² Kumúhē kuse kunyine-i ke rináatōh ari ha meyéne mese keyáa tōrō ténine. Tin lē n té, pikrōkrō api yisi api pēe pansē pikrōciré. Tó mpí,

tóo likumúhē kpe-i nfáa m má, tóo ipiñe féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki pise re irópiñe nnyí yee ye nní n caai iké pansē icaaiciré, irópiñe nnyí yee ye nní n kpu iké pansē ikpɔciré. ⁵⁴ Lɛlɛɛ ye n caai lin píyēi m pansē licaaiciré, lɛlɛɛ ye n kpu lin kɔ píyēi m pansē likpɔciré ke nsímé mee n wólaalɛ nn pɛɛ sɔnti: Mmɛ mee nní re:

Pi nkɔɔ feriyɛ api n tɛkɛé.

⁵⁵ Nkɔɔ, áa nkɔɔnɔ feriyɛ!

Nkɔɔ, mɛpólɔ kaá ne n kóni ye tenɛɛ.

⁵⁶ Akóɔɔ nyɛɛ nkɔɔ melɔ waise, isé yee akóɔɔ ɛnnañe hɛɛlɛ. ⁵⁷ Amá tɔ Uléecaa pakare kuú ne Urópiima Yeesu Kirisi rintíki uú ne ɛnnañe ró hɛ ari nkɔɔ feriyɛ. ⁵⁸ Lɛ nnya pimáɛɛɔ kecire, nɔ́nɛ́piñe íi kape riyɔɔ, áni kape n tiñarente. Ani mɔ́pá píyēi n keñaalɛ nɔn Urópiima pikēi ɛsɔne wai. Nórínécúruu ye nyule re pikēi pɛ kani ukupéneɛɔ kémeɛ n wai ápi yé méwoo wa.

16

Ítɔhɔ kapí ne Yerusalem-pɔ Kirisi pikó n sí

¹ Siwóó itɔhɔ kapí ne Yerusalem-pɔ Yeesu pikó n lénine nkó ye nkɔɔnɔ mmú: Ne lɛ kai mɛwai m má Uléecaa icápine pikó pɛɛ Kalasii-pɔ ɛ́ we pisímé masile. Nóoké kɔ pimɛwai ritiki. ² Mɔ́pá kewénteyaa ukóso úyɛ, mɔ́pá úyɛ uké ye lɛ kuu yé n fe uu tóhɔ ukeyɔ-pɔ iyaa yekei. Ké ne n tuipɔ, nɔn linnéi picápine masí. ³ Nen píyēi n tuipɔ, né átelé wóí am pɛ kani n lése re piké ne nɔ́nɛ́tɔhɔ Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tó ne pɛ yé nsé tipéne.

Lɛ ke Pɔɔli uú ne piwai n náasi

⁵ Masetuwaani ketɛ kam tíkine ké ne nókenémɛɛ tuipɔ. Kei kam cɔpune kelene. ⁶ In n la, né nókenémɛɛ siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyiyɛ kumúhē nnéi

νόκενέμεέ τονε ani né léni ar̄n ne kei kam n sí tómpo. ⁷ Li we re ám neni la ké nó yé ar̄n ne n tósu. Amá Upíima un n la, ne la ké nóκενέμεε siyáa wa. ⁸ Amá né ppe Efēesi kuyui tonε Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ái líka nnya, mpá ke piláar̄o api kulúí n̄ we, li kei ncée né tápilele fouu ké ne pikei píima pinyine ppe kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nóκενέμεέ n tuip̄o, ani u yosí ns̄one, áni kapε tíye urip̄o riké caai. Li we re menéco kuu Upíima pikei wai. ¹¹ Lē nnya, úka úu kapε u lómiise. Amá ani u lé uké nkíhniε ne uncee s̄one uú ne kenéμεε ppepi. Tó ne Yeesu pikó pico ye u ménle. ¹² Ne urómárec̄o Apoloosi p̄́ tihmóópusele re u ne Yeesu pikó pico pike nóκενέμεέ hap̄o. Amá úu kahane n hmurei re u yé nkp̄eni tómpo. Lin píyei ne u rinsá, u yé hap̄o.

*Icél*aa t̄ar̄o ne iyáhaa

¹³ Áni kapε l̄opile, ani nfatene kémeé n we, ani itisi yosí aní m páápú. ¹⁴ Ani mpá yo n wai ne n̄la.

¹⁵ Pimárec̄o, n̄o nyule re Sitefanaasi ne ukeyo pikó ppe pifoí Akayii ketē kéμεε Kirisi ritiki api k̄o mese ne mese Uléecaa pikó kec̄ape pipikei n wai. Lē nnya kam te ké nó pise re: ¹⁶ Ani nóμενέcíre ricepise, ani pi ne p̄́ nnéi ppe pim̄eco m̄ē ne pipikei n hmóópúlē metene n we piké nó n séni.

¹⁷ Sitefanaasi ne F̄rutunatuusi ne Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni n̄ we, ppepe lē kani yé ppe n wa né wai.

¹⁸ Pi rinékíh̄ niyukusele yare kapi nó n wa mec̄o. Ani lipite p̄́ ipakare pípa ceri!

¹⁹ Uléecaa icápine yeε Asii ketē kecáa n̄ we pikó ye nó yáasi. Akilasi ne Pirisili ne Yeesu pikó ppe ye pikeyo-i n cápine ye nó yáasi, nó ne Upíima kup̄eneco kéμεε.

²⁰ Nóp̄inémárec̄o nnéi ppe nté n̄ we ye nó yáasi! Ani nóμενέc̄op̄ecire yáhaane ani memárec̄o pirane. ²¹ Né

Ρῶλι, νέε rinécúruu ne kunénipe anóo nnyé wóì re ne nó yáási. ²² Úye unsá Upíima n la, Ulééca uké u rité! Maranata! A kam, Urópiima! ²³ Upíima Yeesu uké ípeelé nó nyíse! ²⁴ Ne nónnénéí lalé nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémeé.

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 27 Sep 2021

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1